

BULLYING

Una falsa salida para los adolescentes

José Ramón Ubieta (ed.)

**Ramon Almirall, Lourdes Aramburu, Lidia Ramírez, Enric Roldán i Francesc Vila
NED Ediciones. Barcelona, 2016**

Des del sorgiment del concepte «bullying» per a definir la problemàtica que engloba tot el que està vinculat a l'assetjament escolar, s'han escrit nombroses publicacions que aporten aclariments i orientacions epistemològiques per a comprendre'n els elements essencials a l'hora d'actuar, fer-ne prevenció i establir estratègies en la resolució dels conflictes que comporta.

Juntament amb les publicacions esmentades, tenim el plaer d'acollir una nova publicació que és producte d'un seriós treball col·laboratiu entre diversos professionals de l'orientació educativa, la psicoteràpia, centres educatius, les famílies i alguns adolescents implicats.

Tal i com indica Joan Subirats al pròleg, actualment ens enfrontem a un problema tan antic com l'assetjament als espais escolars, amb uns nous paràmetres, essencialment descrits en el nou entorn tecnològic on se situen les disruptcions de la trajectòria vital dels adolescents.

El conjunt d'aquest llibre, elaborat de manera transversal entre els diferents col·laboradors, no és el sumatori de diferents aportacions a títol individual sinó que és el resultat de moltes reflexions mantingudes conjuntament des de les diverses perspectives professionals i vivencials.

En la nostra pràctica diària de l'activitat com a orientadors i psicopedagogs, ens obliguem contínuament a fer-nos preguntes de com abordar, acceptar i incorporar la diversitat dels alumnes. En el fons d'aquesta pràctica hi ha el respecte a la dignitat de cada individu. I és aquesta dignitat que pot veure's tenyida per les condicions actuals de l'evolució tecnològica, la indissimulada opacitat de les institucions educatives i totes les mostres, visibles o ocultes, d'estigmatització envers alguns membres dels grups-classe.

La major part de les formes expressives que pren el malestar en la infància han portat a la comunitat educativa als etiquetatges i a les tendències descriptives cap a la homogeneïtzació i les posicions segregadores. Cal que treballem de manera ferma per a saber donar la suficient importància a la subjectivitat pel damunt del registre estadístic i el qualificatiu tècnic.

Totes les situacions d'assetjament entre iguals comporten una dosi destacable d'intencionalitat, un ritme de continuïtat i sempre es basen en un evident desequilibri entre la part agressora i la víctima.

En totes les etapes evolutives s'hi poden descriure situacions d'agressió cap a víctimes, en una dualitat de domini/submissió, que ja es detecten en períodes evolutius molt inicials amb un fort component de tipus sexual.

Un altre dels elements a tenir en compte és l'escenificació d'aquests conflictes davant dels *espectadors* d'igual edat, els silenciosos i potencials aliats de l'agressió que saben, coneixen i solen callar l'existència de les escenes ofensives cap a les víctimes diana. Paradoxalment, en aquesta complexa organització de les agressions entre els iguals hi ha la *presència* tàcita del gran absent, de l'adult responsable que

sol ser el darrer en assabentar-se i donar credibilitat a les situacions d'assetjament entre els iguals.

Per tant, estem davant d'un fenomen massa invisible als ulls de les autoritats educatives o, tal vegada, tenim una marcada manca de sensibilitat a la percepció de les perverses situacions agressives que es detecten als espais escolars. Sempre estem parlant de situacions portades a terme en espais més indefinits que les aules i els horaris lectius ordinaris. Aquestes situacions es realitzen sobretot en els moments de transició, en els canvis o els espais més laxes, on el control del comportament dels alumnes no és objecte principal de vigilància.

Les claus actuals que més ens poden justificar l'existència de les ofenses a la dignitat de les persones en l'entorn escolar tenen un pes essencial en el declivi de l'exercici de l'autoritat, tant en els contextos de família com a les institucions educatives.

Aquest declivi de les funcions educatives de les persones responsables s'exemplifiquen en l'actual pobresa en la manifestació de les expectatives dels adults davant dels adolescents, la imposició de l'imperi de la imatge i els estímuls visuals pel damunt de les idees, el debat i els principis, i la dominant desorientació en els elements relacionats amb els factors d'identitat cap als alumnes en procés de creixement i maduració.

La conflictivitat relacional que es descriu a propòsit del *bullying* posa de manifest la radical polarització entre la part actuadora (agressor) i la part inhibida (víctima).

La consulta d'aquest llibre ens pot obrir les portes a la nostra capacitat d'anàlisi en la percepció d'aquests fets, ens ha de permetre comprendre quins son els elements històrics, interns i externs, quines en poden ser les causes i, sobretot, de quina manera podem actuar per mediar en les situacions d'assetjament, com podem protegir les víctimes i com podem crear les situacions per al tractament, la prevenció i l'atenció a les situacions d'agressió, subtil o manifesta, entre els iguals.

El *bullying* no és un fenomen exclusiu de la vida contemporània, és cert, però actualment pren unes derivades formals i de fons que no podem obviar ni excloure de la nostra activitat usual en l'assessorament als centres educatius.

Jaume Forn i Rambla